

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 29.

Måndagen den 20 Mars 1876.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollsutdrag rörande de i Kammarens sammanträden sistlidne lördag fattade beslut.

§ 2.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herrar *Lasse Jönsson* och *Ola Andersson* i Nordanå under 14 dagar från och med den 22 innevarande månad.

§ 3.

Herr Talmannen och Kammarens ledamöter begåfvo sig nu kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m. till Rikssalen för att, enligt Kongl. Maj:ts kallelse, derstädes emottaga Kongl. Maj:ts nådiga svar i anledning af åtskilliga utaf innevarande Riksdag antagna grundlagsförändringar.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Fredagen den 24 Mars 1876.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

*Justering af
protokoll.*

Upplästes till justering protokollen för den 15, 16 och 17 i denna månad, hvarefter ordet begärdes af

Herr Jöns Rundbäck, som yttrade: Bland de nu upplästa protokollen förekommer jemväl det, hvori innefattas ett af mig framställt yrkande, som jemväl af Kammaren bifölls, att Herr Verner Ericsons yttrande den 9 innevarande Mars vid föredragningen af Lag-Utskottets utlåtande angående ifrågasatt införande af civiläktenskap, i händelse samma yttrande funnes upptecknadt, skulle inför Kammaren offentligen justeras. Här har i dags utdelats tryckta exemplar af Kammarens protokoll för ofvannämnda den 9 Mars, men derstädes återfinnes icke Herr Verner Ericsons yttrande. Innan jag fortsätter, får jag därför af Herr Talmannen begära uplysning, om samma anförande på annat sätt finnes tillgängligt.

Herr Talmannen tillkännagaf, att den skriftliga uppfattningen af Herr Verner Ericsons ifrågavarande yttrande numera blifvit till protokollet aflemnad, samt lät densamma uppläsas, lydande sålunda:

Det är egentligen med anledning af Herr Gumælii yttrande, som jag begärt ordet. Han sade nemligen att baptisterne för närvarande äro rättslösa, i ty att det icke alltid vore dem möjligt att ingå ett lagligt äktenskap, då de å många orter utgjorde endast ett fåtal och således icke kunde, vid sitt utträde ur statskyrkan, bilda egen församling och bygga sig kyrka. Häremot vill jag erinra, att de icke äro bundna af några lokala förhållanden utan, enligt 3 § i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 oförhindrade att ansluta sig till redan bildad församling, blott de vid sin anmälan om utträde ur statskyrkan tillkännagifva, att de ämna tillhöra baptistsamfund. Och hvad deras barn vidkommer, så äro de ju likställda med föräldrarne, ty då de hvarken blifvit döpta eller gått till nattvarden, kunna de icke anses tillhöra svenska kyrkan och äro således, enligt 3 momentet af 5 § i sagda förordning, berättigade att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet.

Med anledning af hvad man här vidt och bredt talat om äkten-
skapet natur, ber jag att få säga det jag för min del tror, att hvar
och en, således äfven den som icke är gift, förstår att det sedliga deri
icke kan ligga i formen. Det torde derföre vara enahanda, om presten
läser kyrkans välsignelse öfver kontrahenterne efter ett visst formulär,
som jag för min del åtminstone icke förstår; eller om formen helt
enkelt består deruti, att en borgerlig myndighet förklarar äktenskapet
giltigt.

Herr Jöns Rundbäck, som härpå åter fick ordet, fortfor: Då
jag inom Kammaren gjorde ifrågavarande framställning, var det med
stöd af föreskrifterna i 15 § af den för Kammaren gällande arbets-
ordning och emedan jag, för den händelse i protokollet verkligen in-
tagits allt hvad talaren yttrat, ernat, att med ledning af 76 § Riks-
dagsordningen och på grund af den deri medgifna rätt att "ur proto-
koll vid justeringen, med Kammararens bifall och den talandes begif-
vande, utesluta dennes uttryck," begära en sådan uteslutning utaf vissa
af Herr Verner Ericson fälda vulgära och opassande uttryck. Jag
valde med afsigt detta anförande, emedan han deri vände sig mot en
person inom denna Kammarare, som, efter hvad vinogsamt känna, väl
förstår att iakttaga parlamentarisk takt. Han tillrättavisade i sitt an-
förande denne, såsom om han genom sitt yttrande i någon mån skulle
hafva skadat Kammararens anseende; men det betänkliga inträffade då,
att just Herr Verner Ericson, som gaf varningen, var den som yttrade
sig på ett sätt, som, om det hade blifvit fullständigt fördt till proto-
kollet, skulle hafva kunnat skada Kammararens och på samma gång äfven
talarens eget anseende, hvilket jag naturligtvis för ingen del vill.
Min öfvertygelse är att, derest Herr Talmannen hade fullständigt hört
Herr Verner Ericsons nu ifrågavarande yttrande, Herr Talmannen
icke oanmärkt skulle hafva låtit det passera. Nu finnes emellertid
icke detta yttrande till protokollet; ty hvad nyss blifvit uppläst, är
blott ett fragment af anförandet. Vid efterfrågan i kansliet, huru-
vida der sagda yttrande funnes i fullständigt skick, har jag fått den
upplysningen att det varit omöjligt för notarierna att fullständigt höra
och uppfatta detta yttrande. Jag tror, att detta är mycket riktigt,
ty, såsom vi alla känna, talar Herr Verner Ericson dels mycket fort,
dels vänder han sig ofta under sitt anförande icke mot notariebordet
utan mot de personer, som för tillfället äro hans motståndare i de-
batten. Vid sådant förhållande vill jag för ingen del tillskrifva no-
tarierna såsom något fel, att icke något fullständigt återgifvande af
Herr Verner Ericsons mer omnämnda yttrande kunnat ske. Då nu
emellertid anförandet blifvit, af ofvannämnda anledningar, i temligen
stympadt skick affattadt till protokollet, vill jag medgifva, att det kan
synas som om jag icke skulle haft synnerligen stort skäl för mitt yrkande
om offentlig uppläsning af denna del af protokollet; men mitt yrkande
framställdes just i den afsigt att, derest anförandet blifvit fullständigt
återgifvet, till Kammararens pröfning och afgörande hemställa, huruvida
det icke, af aktning för det namn talaren bär, vore nödigt att u tur
hans tal utelemna just den del som redan nu, på grund af ofvan-

Justering af
protokoll.
(Forts.)

nämnda skäl, blifvit utesluten. Nu är jag dock af händelserna förekommen på ett sätt, som gör hvarje framställning i detta afseende öfverflödig.

Nu vet jag mycket väl, att det icke är Kammararens ledamöter, som sjelfva uppsätta sina anföranden till protokollet, utan att det är Kammararens notarier som hafva denna skyldighet sig ålagd; men jag har mig ock bekant, att talarne i allmänhet välvilligt lemna tjänstgörande notarierne erforderliga upplysningar, för den händelse någon del af anförandena af en eller annan orsak undsluppit notarierne. Der åter sådana upplysningar icke lemnas, är det klart att icke alltid hvarje talares ord och mening kunna noggrannt och fullständigt till protokollet antecknas. Följden deraf åter är den — såsom äfven stundom synes af det tryckta protokollet — att den ene talarens besyttligheter mot en annan talare icke finnas i protokollet, hvilket åter fullständigt innehåller den senare talarens bemötande och vederläggning af mot honom rigtade anmärkningar.

På dessa skäl skulle jag egentligen hafva önskat, att Herr Verner Ericsons mer berörda anförande skulle, derest sådant låtit sig göra, hafva här framkommit i det skick, talaren afgaf det, samt att talaren derefter, med Kammararens begifvande, måtte utur detsamma bortjustera ungefär hvad nu är utelemnadt. Då emellertid den nödiga uteslutningen, af andra skäl, redan försiggått, behöfver jag icke längre vidhålla mitt förra yrkande.

Herr Verner Ericson: Jag hade egentligen ämnat i korthet framställa några formela betänkligheter mot den siste talarens yrkande om offentlig uppläsning af en del af ifrågavarande diskussionsprotokoll; men jag är i detta afseende förekommen af Herr Talmannen, som redan innan jag fick ordet låtit verkställa denna uppläsning. Nu heter det i 15 § 4 mom. af denna Kammararens arbetsordning: "yttrande, som ledamot under öfverläggning i ett ärende afgifvit, skall sist andra dagen derefter klockan 10 förmiddagen finnas för genomläsning tillgängligt i Kammararens kansli och för sådant ändamål der förblifva under nästföljande fyra dagar."

Denna föreskrift kan visserligen synas innehålla endast en ordningsbestämmelse, emedan någon sådan måste finnas; men möjligt är dock, att dermed afses att förekomma sådana försök till förföljelse mot person, som Herr Jöns Rundbäck nu synes vilja göra. Möjligt är ock, att hans framställda yrkande i nu förevarande fall kan synas i någon mån berättigadt; men för Kammararens anseende tror jag det vara lämpligast att dylika försök icke vidare upprepas.

Herr Jöns Rundbäck yttrade åtskilliga saker. Jag skall icke mycket upptaga tiden med att ingå i svaromål på hans anmärkningar. Men med anledning af hans antydning derom, att jag ej skulle vara villig att meddela vederbörande notarier hvarjehanda upplysningar vid förefallande behof, hemställer jag till honom att uppgifva något tillfälle, då jag undandragit mig detta. Deremot ber jag få fästa Kammararens uppmärksamhet på ett märkligt förhållande, som några gånger under de senaste riksdagarne egt rum. Jag har nemligen stundom i

protokollen under mitt namn funnit, i stället för mina egna ord, en anmärkning af innehåll, att jag i ett kortare, för tjänstgörande notarierna ej hörbart anförande, synes hafva vidhållit samma åsigt som jag redan förut under samma diskussion uttalat; men då jag vidare gått något längre tillbaka i protokollet för att efterse, i hvilka ordalag jag "redan förut" månde hafva yttrat mig i samma fråga, så har jag visserligen der, bland föregående talare, äfven funnit *mitt namn*, men ingenting vidare. Orsaken härtill känner jag icke, men det hela förefaller mig nästan såsom ett skämt af notarierna.

Samme talare synes äfven vilja antyda, att jag skulle vara fallen för att justera bort och stryka ut vissa delar af mina yttranden, i synnerhet sådana som innehålla repliker. Nu är emellertid förhållandet, att jag sällan befattar mig med att justera mina anföranden och när jag gör det, är det hufvudsakligen för att rätta felaktiga sifferuppgifter. Icke heller har jag någonsin besvärat mig med att sjelf uppsätta något mitt anförande, äfven om jag af en eller annan anledning blifvit derom annodad. Det må nu vara särdeles ledsamt för Herr Jöns Rundbäck, att den egentliga afsigten med hans yrkande om offentlig uppläsning af det mycket omnämnda yttrandet, synes hafva förfelats; men den saken torde icke vidare kunna hjälpas.

Genom hvad jag nu i korthet yttrat, har jag endast velat reservera mig mot det sätt, hvarpå Kammaren nu tillämpat den i ofvan omförmälda 15 § 4 mom. arbetsordningen Kammaren medgifna rätt till särskild justering af ledamots yttrande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, blefvo ej mindre ofvanomförmälda protokoll för den 15, 16 och 17 än äfven den del af protokollet för den 9 i denna månad, som innefattade Herr Verner Ericsons nu upplästa anförande, af Kammaren godkända.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. G. Lagerstråle aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående aflöning åt en statsminister.

Herr Talmannen mottog denna Kongl. proposition med förklaring att Kammaren skulle egna densamma grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Föredrogs Kongl. Maj:ts å rikssalen sistlidne Måndag gifna nådiga svar i anledning af åtskilliga utaf innevarande Riksdag antagna grundlagsförändringar. Detta svar var af följande lydelse:

Kongl. Maj:ts var i anledning af åtskilliga, utaf innevarande riksdag antagna grundlagsförändringar; gifvet Stockholms Slott å Rikssalen den 20 Mars 1876.

Gode herrar och svenske män!

Uti underdånig skrifvelse den 23 nästlidne Februari hafven I hos

Kongl. Maj:t, med begäran om nådigt godkännande, anmält de från 1875 års riksdag hvilande och af Eder vid innevarande riksdag antagna förslag till förändringar i rikets grundlagar, nemligen:

om tillägg till 80 § Regeringsformen, rörande ändring i lag, hvarigenom, med indelningsverkets upphäfvande, annan grund varder lagd för ordnandet af krigsmakten till lands och sjös; samt

om ändring af 5, 6, 11, 12, 26, 32 och 34 §§ Regeringsformen, angående Statsrådets organisation, och i samband dermed af 32, 33, 34 och 36 §§ Riksdagsordningen äfvensom af 1, 4 och 5 §§ Tryckfrihetsförordningen.

Efter Statsrådets hörande har jag dessa förslag till pröfning förehåft och dervid funnit godt att till dem lemna bifall.

Jag förblifver Eder, gode herrar och svenske män, med all Kongl. nåd och ynnest städe välbevågen.

O S C A R.

Denna handlings innehåll skulle meddelas Riksdagens kansli-deputerade för att tjena till efterrättelse vid riksdagsbeslutets uppsättande.

§ 4.

Herr Talmannen tillkännagaf att till Kammaren ankommet ett Kongl. Maj:ts utslag, hvilket nu upplästes och lydde i transsumt sålunda:

Kongl. Maj:ts utslag uppå de besvär, dels förre nämndemannen Per Olof Tjernberg i Åbyn och Anders Molin i Hagsta samt Bonden Lars Westin i Hagsta, Hamrånge socken, dels komministern E. J. Ekman, förre Riksdagsmannen Jon Jonsson i Mo, kyrkovården Olof Larsson i Östby, häradsdomaren Jon Jonsson i Säbyggeby, landstingsmannen Jon Jonsson, nämndemannen J. F. Lundgren och Per Olsson i Mo samt Jon Jonsson i Gäfverånge Ugglebo socken, i underdånighet anført i fråga om ledamotskap i Riksdagens Andra Kammare för Ugglebo och Hamrånge samt Hille och Wahlbo tingslagers valkrets;

— — — — —
Gifvet Stockholms Slott den 6 Mars 1876.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär; och finner Kongl. Maj:t, som lemnar utan afseende den öfver Kongl. Maj:s Befallningshafvandes beslut den 17 December 1875 förda klagan, ej skäl göra ändring i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes den 8 nästlidne Februari gifna utslag, hvarigenom de öfver förre Riksdagsmannen Östlings val till ledamot af Riksdagens Andra

Kammare anförda besvär ogillats. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder

Under Kongl. Maj:ts Sekret.

Carl von Bahr.

Eter uppläsning af detta Kongl. Maj:ts utslag, blef detsamma lagdt till handlingarne.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes Kongl. Maj:ts här ofvan omförmälda nådiga proposition, samt följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts skrifvelse med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar;

N:o 46, i anledning af väckt motion derom att enskilda jernvägsbolag måtte tillerkännas rättighet att utan särskild ersättning ansluta sig till statens jernvägar;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 2, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, angående allmänna bevillningen;

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 28, angående ändring i lagstiftningen rörande försäljning af vin m. m.; och

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 29, i anledning af erhållen återremiss af utlåtandet N:o 1, rörande Herr L. Torpadies motion om ändring i Kongl. Maj:ts nådiga byggnadsstadga för rikets städer.

§ 6.

Herr *E. F. Meijer* hade insändt ett så lydande sjukbetyg, som nu upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr Konsul Edvard Meijer, till följd af ett häftigt giktanfäll, sedan flera dagar och hela kommande veckan är urståndsatt att lemna sina rum eller deltaga i riksdagsförhandlingarne, intygas på aflagd embetsed. Stockholm den 20 Mars 1876.

Julius C:son Bergman.

Reg:ts-Läkare vid Kongl. Kronobergs Reg:te.

§ 7.

Herr *S. Wieselgren* erhöi, på derom anmäld begäran i anledning

af sjukdomsfall inom hans familj, ledighet från riksdagsgöromålen under 12 dagar, räknadt från och med den 20 innevarande Mars.

Likaledes blef ledighet från riksdagsgöromålen beviljad:

Herr	<i>Hans Larsson</i>	under	12	dagar	från	och	med	gårdagen.
"	<i>Magnus Jonsson</i>	"	12	"	"	"	"	denna dag.
"	<i>Mårten Trulsson</i>	"	14	"	"	"	"	den 25 Mars
"	<i>H. Schultz</i>	"	8	"	"	"	"	27 "
"	<i>Carl Aron Jönsson</i>	"	14	"	"	"	"	30 "
"	<i>J. N. Lundqvist</i>	"	14	"	"	"	"	30 "
"	<i>And. Ohlson i Rolfstorp</i>	"	14	"	"	"	"	30 "
"	<i>Jon Jansson i Åsen</i>	"	14	"	"	"	"	30 "
"	<i>P. Sahlström</i>	"	14	"	"	"	"	1 April
"	<i>Sven Nilsson i Efveröd</i>	"	14	"	"	"	"	1 "
"	<i>J. E. Jansson</i>	"	14	"	"	"	"	2 "
"	<i>Lars Månsson</i>	"	14	"	"	"	"	3 "
"	<i>Åke Andersson</i>	"	14	"	"	"	"	4 "
"	<i>Bengt Olofsson</i>	"	14	"	"	"	"	5 "
"	<i>Joh. Andersson i Knarreвик</i>	"	14	"	"	"	"	7 "
"	<i>P. G. Sandberg</i>	under	14	"	"	"	"	8 "

Sedan derefter ett Kammararens ledamöter enskildt rörande ärende blifvit behandladt, afslutades sammanträdet kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Måndagen den 27 Mars 1876.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 18 och 20 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts i Kammarrens senaste sammanträde bordlagda proposition till Riksdagen angående aflöning åt en Statsminister.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtanden N:is 29 och 46;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 2;

Andra Kammarrens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 28); och

Andra Kammarrens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 29).

Efter bordläggning af dessa ärenden anförde

Herr E. G. Boström: I begge punkterna af Andra Kammarrens Fjerde tillfälliga Utskotts nu bordlagda utlåtande N:o 28, hemställes, att de deri behandlade motionerna om ändring i lagstiftningen rörande försäljning af vin m. m. icke måtte till någon åtgärd föranleda, under det Första Kammarrens Första tillfälliga Utskott i sitt utlåtande N:o 3 rörande enahanda ämne tillstyrkt en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om ändring i vissa punkter af den för nyssnämnda försäljning gällande förordning af den 18 September 1874. För att nu i händelse af Medkammerrens godkännande af sistberörda utlåtande

underlätta frågans behandling, hemställer jag att Andra Kammarens Fjerde tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 28 måtte få hvila på bordet tills Första Kammaren fattat sitt beslut i samma fråga.

Till hvad Herr Boström sålunda föreslagit lemnade Kammaren sitt bifall.

§ 4.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets memorial N:o 2, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll;

Lag-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 27, i anledning af väckt förslag om antagande af förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning af ungskog inom Norrbottens län att gälla jemväl för Vesterbottens län, med undantag af lappmarkerna;

N:o 28, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af 2 mom. i 5 § af Kongl. förordningen den 21 December 1857 angående egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet; och

N:o 29, i anledning af återremiss af Lag-Utskottets utlåtande N:o 26, om förändrad lydelse af 1 § i gällande förordning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof; samt

Andra Kammarens Första tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 30), med anledning af Herr C. Ekmans från Vermlands län motion, N:o 137, angående bestämd till- och afträdestid för lärare och lärarinnor vid folkskola m. m.

Dessa ärenden skulle sättas främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 5.

Föredrogs och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till stadga, angående måls handläggning i vissa fall af Kongl. Maj:ts Högsta Domstols afdelningar samfäldt.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>A. Andersson</i>	i	Intagan	under	14	dagar	från	och	med	denna	dag	
"	<i>Sven Håkansson</i>		"	"	14	"	"	"	"	"	"	29 Mars
"	<i>Pehr Nilsson</i>	i	Wittjerf	"	8	"	"	"	"	"	"	1 April
"	<i>Jöns Rundbäck</i>		"	"	14	"	"	"	"	"	"	3 "
"	<i>N. J. Boström</i>		"	"	14	"	"	"	"	"	"	4 "
"	<i>J. P. Bager</i>		"	"	14	"	"	"	"	"	"	5 "
"	<i>A. Börjeson</i>		"	"	14	"	"	"	"	"	"	8 "
"	<i>P. Benjaminsson</i>		"	"	14	"	"	"	"	"	"	8 "

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

Onsdagen den 29 Mars 1876.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. C. J. Thyselius aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående förändring i tiden för utbetalning af det till åstadkommande af jernvägsförbindelse emellan landskapet Dalsland och Smaalenenes amt i Norge beviljade anslag.

Herr Talmannen mottog denna Kongl. proposition under förklarande att Kammarerna skulle åt densamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Konstitutions-Utskottets memorial N:o 2;

Lag-Utskottets utlåtanden och memorial N:is 27—29; samt Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5, (i samlingen N:o 30).

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets utlåtande N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar.

§ 4.

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
statsbanorna.*

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 46, i anledning af väckt motion derom att enskilda jernvägsbolag måtte tillerkännas rättighet att utan särskild ersättning ansluta sig till statens jernvägar.

Utskottet hade hemställt, att Herr *Anders Perssons* motion, N:o 138, — deruti var föreslaget, att Riksdagen ville besluta, det enskilda jernvägsbolag, som erhållit eller framdeles erhöle Kongl. Maj:ts koncession, måtte tillerkännas rättighet att, utan någon som helst särskild ersättning, ansluta sig till och ingå på statens jernvägar, samt att Riksdagen ville detta sitt beslut underdånigst anmäla — icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Mot hvad sålunda blifvit tillstyrkt voro, enligt anteckning å utlåtandet, reservationer inom Utskottet anmälda

dels af Herrar O. B. Olsson, P. Olsson, S. Nilsson och C. J. Svensén, som för sin del hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke beträffande förhållandet mellan staten och de enskilda jernvägsbolag, hvilkas banor anslöto sig till statsbanorna, likställighet de enskilda bolagen emellan måtte kunna beredas, och i sådant fall meddela de föreskrifter, som till vinnande af en sådan likställighet erfordrades;

och *dels af Herrar C. Ekman, Grefve C. Beck-Friis, Grefve G. Sparre och E. Key*, hvilkas särskilda meningar icke funnos å utlåtandet angifna.

Efter föredragning af detta ärende anförde motionären

Herr *Anders Persson*: Enär Stats-Utskottet afstyrkt bifall till den af mig gjorda framställningen i föreliggande fråga, vill jag be att få till granskning upptaga några af de skäl, som af Utskottet blifvit anförda för dess afstyrkande hemställan. Utskottet yttrar, till att börja med, att de belopp, hvilka såsom förvaltningsbidrag äro påförda enskilda jernvägsbolag, variera mellan 1,000 kronor och 3,500 kronor

ärligen, samt att berörda bidrag äro uppförda "efter omständigheterna." Och derutinnan har Utskottet fullkomligt rätt, "ty någon bestämd grund för kostnadsberäkningen härvidlag har, så vidt mig är bekant, åtminstone icke blifvit lagd af trafikstyrelsen, hvilken är den myndighet, som bestämmer storleken af berörda bidrag. Jag skulle kunna anföra exempel på att jernvägsbolag, hvilka i förvaltningsbidrag betala endast 1,000 kronor, besvära de vid statsbanorna anstälde tjänstemän fullt ut lika mycket, som de bolag, hvilka i nyssberörda hänseende erlägga ända till 3,000 kronor; och jag tvekar icke att uttala, att ifrågavarande belopp, som, på sätt nämnt är, variera emellan 1,000 kronor samt 3,500 kronor, ofta äro påförda efter temligen godtycklig grund.

Utskottet yttrar vidare längre ned, att "regeln är, att förvaltningsbidrag affordras de enskilda bolagen, och de befrielser derifrån, som förefinnas, äro lemnade endast tills vidare." Detta är också mycket riktigt, ty ingen viss tid är i berörda afseende föreskrifven; men naturligtvis eger Riksdagen rätt att häri vidtaga förändringar. Det finnes dock enskilda jernvägar, hvilka, oaktadt de för tio år sedan anslutit sig till statsbanan, likväl icke påförts den ringaste afgift, medan å andra sidan sådana, som endast för ett år sedan gjort en dylik anslutning, affordras ganska betydande afgifter. Utskottet tyckes vidare befara, att en täflan emellan de enskilda jernvägarne och statsbanorna skulle kunna uppstå genom den af mig föreslagna åtgärden; men denna Utskottets fruktan torde likväl, efter mitt förmenande, vid närmare påseende icke ega någon grund. Jag vågar nemligen påstå, att, äfven om enskilda jernvägar droges alldeles utmed stambanan, vore det omöjligt för en enskild bana att kunna täfla med statens: i detta fall torde, som sagdt, ingen konkurrens vara att befara.

Vidare yttrar Utskottet, att statsbanorna tillföra de enskilda banorna en betydlig trafik, och att det sålunda jemväl ur denna synpunkt vore mindre rimligt att borttaga de afgifter, hvaraf de enskilda bolagen för närvarande drabbas. Om det är sant, — och jag vill för min del icke förneka det — att de enskilda banorna tillföras en ökad trafik från statsbanorna, så torde man å andra sidan kunna påstå, att statsbanan tillföres ojemförligt mycket mer trafik ifrån de enskilda banor, som vid dess sida uppstå. Jag trodde, att, om man i någon mån ville understödja de enskilda jernvägsbolagen, vore det minsta som man rimligtvis kunde göra, att låta de enskilda jernvägarne utan särskilda afgifter göra anslutning till statsbanan. Utskottet har emellertid icke velat gå i denna riktning, och jag förmodar, att, när andra frågor här förekomma om understöd åt enskilda jernvägar, Utskottet då kommer att afslå alla dylika framställningar, och i sådant fall eger jag icke rätt att beklaga mig öfver utgången af min motion.

Reservanterne såväl som Utskottet hafva emellertid icke velat tillstyrka bifall till min motion på den grund, att den rörde en ren förvaltningsåtgärd, om hvilken det icke vore lämpligt att Riksdagen fattade något definitivt beslut, och jag kan icke annat än medgifva

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
statsbanorna.
(Forts.)*

*Angående
villkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
statsbanorna.*
(Forts.)

att detta skäl är riktigt. Men som reservanterne framställt önskvärdeheten utaf, att en utredning blefve gjord af förhållandena i detta hänseende, och då denna utredning antagligen komme att leda till det mål, som jag med min motion åsyftat, åtminstone i så måtto, att likställighet mellan de enskilda bolagen måtte kunna beredas, tager jag mig friheten att yrka bifall till reservationens hemställan och afslag å Utskottets förslag.

Greve Sparre: Det är endast den omständighet, att den ringa uppmärksamhet, som Kammaren tyckes fäst vid denna fråga, skulle kunna föranleda dertill, att deusamma i en hastig vändning blefve afgjord -- helst denna ringa uppmärksamhet, såsom jag tyckt mig finna, antyder den likgiltighet, som oftast egnas liktalen i denna Kammare -- det är, säger jag, denna omständighet, som förmått mig att för ett ögonblick begära ordet. Vi känna, mine Herrar, med hvilka oerhörda uppoffringar staten har bekostat stambanornas dragande genom de flesta af våra provinser, och vi hafva i senare tider beslutat att med högst betydlig kostnad utsträcka dessa stambanor äfven till de nordligare länen, ehuru vi ännu äro osäkra, huruvida deraf skulle kunna lemnas lika stor vinst, som den, hvilken stambanorna i de sydligare delarne af landet gifvit. Inom en del orter, der staten icke byggt några stambanor, hafva enskilda bolag nödgats att med för dem ännu större och känbarare uppoffringar än den staten för stambanornas byggande fått vidkännas, förskaffa sig dylika kommunikationsmedel, och i allmänhet hafva dessa uppoffringar varit af den beskaffenhet, att sannolikt få af dessa bolag hitills kunnat erbjuda sina delegare någon nämnvärd ränta på de jemförelsevis högst betydliga penningbelopp, som på företagen blifvit nedlagda. Lika oemotsägligt är väl ock, att de fördelar, som staten eger af dessa bibanor med afseende å rörelsen på stambanorna, äro högst betydliga. Jernvägstrafikstyrelsen har sjelf i en af sina berättelser uttalat, att det först när bibanorna kommit i rätt ordning blir möjligt att bedöma huru stor trafik är att förvänta på stambanorna. Detta erkännande är väl ett bevis på, att bibanorna äro af största vikt för stambanorna. Vid flera stationer, der för några år sedan icke fanns någon nämnvärd trafik, har denna, sedan en mängd bibanor förenats med statsbanorna, blifvit högst betydlig, och på vissa ställen är den trafik, som dessa bibanor förorsaka på stambanorna, den väsentligaste.

Då nu stambanorna ått de orter, genom hvilka de gå, bereda så stora fördelar, utan att de kringboende jordbrukarne derfor behöfva vidkännas några omkostnader, men deremot i andra delar af landet, som icke beröras af statsbanorna, enskilda bolag med ganska stora uppoffringar sjelfva anlagt jernvägar, som ansluta sig till någon statsbana, hvarigenom de bereda staten ökade inkomster, är det då för mycket att begära, på sätt motionären föreslagit, att de kostnader, som genom en sådan anslutning till statsbanorna uppstode, icke träffade de enskilda jernvägsbolagen utan öfvertogs af staten, i synnerhet då, såsom Utskottet i sitt betänkande sagt, dessa s. k. förvaltningsbidrag från alla banor i riket icke uppgå sammanlagdt till mer än omkring 28,000

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
statsbanorna.
(Forts.)*

kronor; i sanning en pris snus i fråga om statsbanornas inkomster och utgifter, men en utgift som för de små jernvägsbolagen kan vara ganska känbar. En stor orättvisa ligger väl också i den omständighet, som af motionären påpekats och hvilken Utskottet äfven sjelft medgifvit, att nemligen somliga af dessa små jernvägsbolag erlægga ifrågavarande afgifter för sitt anslutande till statens jernvägar, under det andra dylika bolag äro från sådana afgifter helt och hållet befriade och detta utan annat skäl än att bolagen bildats under olika tider och att man under en tidrymd gjort anspråk på sådana förvaltningsbidrag, under en annan deremot icke.

Jag tror således att saken förtjenar att behjertas, och då jag å ena sidan visserligen i likhet med reservanterne instämmer deruti, att bestämmandet af, huruvida de enskilda jernvägsbolagen böra vara från ifrågavarande afgifter fria eller icke, är en sådan detaljfråga, att Riksdagen icke bör befatta sig dermed utan lemna densamma afgörande till Kongl. Maj:ts pröfning, så anser jag å andra sidan att ett rent afslag å motionen nu från Riksdagens sida, skulle, om frågan i en framtid återkomme och öfverlemnades till Kongl. Maj:t och trafikstyrelsen, vara en bestämd anvisning för dem, huru de borde afgöra densamma, och derföre hemställer jag, huruvida icke det vore bäst att, på sätt reservanterne föreslagit, "Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida icke beträffande förhållandet mellan staten och de enskilda jernvägsbolag, hvilkas banor ansluta sig till statsbanorna, likställighet de enskilda bolagen emellan må kunna beredas, och i sådant fall meddela de föreskrifter, som till vinnande af en sådan likställighet erfordras".

Det måtte väl vara det minsta man i en sådan fråga eger rätt att begära att åtminstone en viss likställighet i betalningsskyldigheten åstadkommes, så att icke det ena jernvägsbolaget får större rättigheter och fördelar än det andra och att icke afgifter till staten påföres det ena bolaget, under det ett annat, dermed alldeles lika, derifrån befrias, och utan att jag på något sätt vill att Riksdagen skall ingripa i administrationen af statens jernvägar, finner jag dock, att en underdånig framställning till Kongl. Maj:t och ett uttryckande af Riksdagens önskan, att fullkomlig likställighet emellan alla enskilda jernvägsbolag måtte åstadkommas, måste ligga inom representationens befogenhet. Jag tillåter mig derför — för att nu icke längre upptaga Kammarens tid, ehuru jag skulle kunna framdraga åtskilliga bevis och skäl som tala för motionärens sats — att yrka det Kammaren, med godkännande af reservanternes förslag, måtte besluta en så beskaffad skrivelse till Kongl. Maj:t, som af dem föreslagits.

Häruti instämde Herr *Engman*.

Herr Torpadie: Då jag i allo instämmer med den föregående ärade talaren, skall jag bedja att nu endast få tillägga några ord i största korthet, under försäkran att jag icke eger några personliga intressen i frågan, utan endast tagit till ordet derför att jag alldeles

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.*
(Forts.)

icke blifvit tillfredsstäld med de motiv, på hvilka Utskottet grundat sitt afstyrkande af motionen. Jag vill icke tvista med det ärade Utskottet om den större eller mindre nytta, de enskilda jernvägarne genom sitt anslutande till statens künna tillföra dessa senare, ehuru jag för min del hyser den öfvertygelsen att, då två jernvägar sluta sig till hvarandra, så draga båda jernvägarne fördel deraf, men då Stats-Utskottet omnämner, att regeln i detta fall är, att förvaltningsbidrag affordras de enskilda bolagen och att de befrielser derifrån, som lemnats åt en del enskilda jernvägsbolag, endast äro gifna tills vidare, så saknar jag all utredning om de grunder på hvilka sådana befrielser lemnats.

Det synes mig nemligen vara i högsta grad rättvist och önskvärdt att fullkomlig likställighet i detta hänseende mellan alla enskilda jernvägsbolag eger rum, så framt man icke uti ifrågavarande fall ville stadga den princip, att de enskilda bolag, som till anläggande af sina jernvägar icke erhållit statsbidrag, skulle befrias, men de andra deremot betala.

Då likväl hvarken motionären eller den föregående talaren gjort något yrkande härom, vill icke heller jag gå längre i mina påståenden än man förut gjort utan förenar mig i Herr Grefve Sparres yrkande.

För min del kan jag nemligen icke instämna med Stats-Utskottet deruti, att det skulle vara olämpligt för Riksdagen att fatta något beslut i denna fråga, derför att den innefattade en förvaltningsdetalj, ty då det gäller att förskaffa rättvisa eller icke åt vissa enskilda jernvägsbolag, synes det mig vara såväl Riksdagens rättighet som pligt att, här som i alla öfriga fall, der Riksdagen kan säga något, säga det på ett sätt att rättvisa sker; och derför yrkar jag, i likhet med Grefve Sparre, att en sådan skrifvelse, som reservanterne föreslagit, måtte öfverlemnas till Kongl. Maj:t.

Herr Key: Oaktadt icke hittills någon uppträdt till försvar för Stats-Utskottets utlåtande, har jag begärt ordet, emedan jag låtit anteckna mig såsom reservant, utan att bifoga någon skriftlig reservation, och möjligen skulle kunna förmodas, att min uppfattning af frågan innehölle något annat än den reservation som blifvit af Herrar O. B. Olsson, P. Olsson, S. Nilsson och C. J. Svensén afgifven. Förhållandet är emellertid, att under ärendenas itåg genom Utskottet hinner man ofta icke hvarken att bli ense med sig sjelf eller med andra om ordalagen i en reservation, och jag begärde derföre blott att blifva antecknad såsom reservant. Hade jag haft tid till närmare granskning, skulle jag gerna förenat mig i den af nämnda fyra ledamöter afgifna reservation, till hvilken jag anhåller att få yrka bifall.

Jag är öfvertygad, att deras hemställen är det minsta, man uti ifrågavarande afseende kan begära, och skulle kunna till stöd derför anföra åtskilliga grunder, men jag vill icke uppehålla Kammarrens tid dermed, då tillräckligt många och goda synas mig redan blifvit angifna. Emellertid vill jag dock anföra en sak, som jag anser icke böra sakna inverkan på frågans bedömande. Jag har nemligen i min hand en

uppgift från jernvägstrafikstyrelsen, hvilken uppgift äfven Utskottet omförmält, och hvaraf framgår, att tolf enskilda jernvägsbolag betala afgifter, vexlande från 3,500 kronor till 1,000 kronor utan att någon rimlig anledning eller något antagligt skäl förebragts, på grund hvaraf man skulle kunna säga, att just den banan bör betala 3,500 men en annan 3,000, en tredje 2,400, en fjerde 1,500, en femte 1,000 o. s. v. Dessa afgifter synas, oberoende af längd, af trafik, af statsbidrag, af sundt förnuft, blott vara dikterade af en nyck eller en slump utan några jemförande beräkningar.

Vidare framgår af samma styrelses uppgift, att flere banor finnas, hvilka äro nästan helt och hållet fria från erläggande af afgift, och andra, hvilka hittills haft sådau förmån, men nu blifvit från densamma åtnjutande uppsagda. Men, hvarför den ena banan skall betala och den andra icke, huru mycket och i hvilken proportion afgift skall åläggas, derför finnes *icke någon regel gifven*. Under så beskaffade förhållanden, och då så viktiga intressen äro i fråga som de här föreliggande, ty dessa enskilda banor utgöra dock grenarne till statens stambanor och tillföra dessa en högst betydlig del af deras trafik; under sådana förhållanden, säger jag, är det icke för mycket begärtdt, att de enskilda banorna blifva åtminstone relativt likställda i afseende på ifrågasvarande afgifter. Det är väl den mest hofsamma begäran, som kan göras när man anhåller, att Kongl. Maj:t måtte taga ärendet om hand och, efter det nödig utredning blifvit vunnen, bereda de enskilda jernvägsbolagen berörda likställighet. Jag anhåller, att Kammaren måtte lemna bifall till den reservation, som af de nämnde fyra Kammarens ledamöter blifvit afgifven.

Herr Jöns Pehrsson: Då ingen uppträd för att försvara Statsutskottets förslag, så kunde det synas som om någon diskussion i ämnet vore öfverflödig, men det måste för hvar och en vara uppenbart att reservanternes förslag bör bifallas på det man för framtiden må kunna förebygga att ej sådant godtycke rörande ifrågavarande afgifters åsättande från trafikstyrelsens sida må existera som egt rum vid flera enskilda banors anslutning till statsbanorna. Detta är hufvudskälet, hvarföre jag vill instämna med reservanterne och yrka bifall till deras reservation. Ty jag tror att likställighet de enskilda banorna emellan åtminstone borde ega rum. Skall en bana betala för en dylik anslutning till statens jernväg, så böra också alla banor göra det, eller ock skola inga banor hafva sådan skyldighet. Jag för min del anser det vara rätt att de icke behöfva betala, ty de enskilda banorna tillföra statens jernvägar ganska mycken trafik, och hvarför skall man då taga betalning för att de enskilda jernvägarne må med sina tåg få köra in på statens jernväg. På samma sätt kunde Stockholms stad begära betalning af landtmännen för att dessa få med sina åkdon köra in på stadens gator och andra dyrbara anläggningar. Detta är visserligen ett exempel i miniatyr, men det torde ändock icke sakna sin tillämplighet.

På dessa skäl yrkar jag bifall till reservanternes förslag.

Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.
(Forts.)

Herr Berg: Det är just med anledning deraf, att, såsom en föregående talare yttrat, ingen uppträdte till försvar för Utskottets betänkande samt därför att man synes kunna antaga att denna Kamraren skulle bifalla reservanternes hemställan, som jag, hvilken icke kan biträda deras åsigt, ansett det vara min pligt att uppträda och yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Jag kan för min del icke anse det vara rätt att grunda den allmänna jernvägstrafikens skyldighet att utan ersättning mottaga andra banors trafik på en likställighet mellan de enskilda banorna, ty jag kan icke föreställa mig annat än att ehuru denna anslutning i vissa fall kan medföra så stor fördel för den allmänna jernvägstrafiken, att den med nöje åtager sig de utgifter, som föranledas af en sådan anslutning, deraf dock i många andra fall skulle för nämnda trafik vållas förluster. Jag kan således icke godkänna den åsigt, att ifrågavarande banors anslutning till statens jernvägsstationer skall grunda sig på någon likställighet bolagen emellan eller någon lika rättighet för de enskilda banorna att vare sig för intet eller för samma pris få begagna sig af den allmänna banan, och en undersökning derom, huruvida den ena banan bör betala mer och den andra mindre, synes mig vara en sak, som representationen icke bör inlåta sig på. Jag tror nemligen att frågan derom blir fullt så klokt och "rationellt" bedömd af jernvägstrafikstyrelsen som af en så stor församling som en folkrepresentation. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag först genomläste den nu föreliggande motionen, får jag verkligen bekänna, att det icke skedde utan en viss förundran öfver att en sådan motion någonsin kunnat framkomma och denna min förvåning blef ännu mycket större, då jag fann, att den inom Kamraren kunnat vinna understöd och medhåll.

Jag förklarar härmed till en början, att jag i likhet med motionären och reservanterne i afseende å de från Kongl. styrelsen för statens jernvägstrafik gjorda anspråken om förvaltningsbidrag från de enskilda bolagen för deras jernvägars anslutning till statsbanan anser fullkomlig likställighet mellan de enskilda bolagen böra ega rum och att jag, om motionären och reservanterne endast åsyftat att vinna en sådan likställighet, derigenom att hvarje enskildt bolag fått betala i en viss proportion, icke skulle haft något att deremot invända, ehuru jag för min del är öfvertygad att det i alla händelser vore bäst att öfverlemnas till trafikstyrelsen att bestämma till huru stort belopp hvarje jernvägsbolag bort delta i förvaltningskostnaderna, emedan detta för Kongl. Maj:t torde vara ytterst svårt att åtgöra.

Nu hafva deremot såväl motionären som reservanterne sagt: "hvarföre skola de enskilda jernvägsbolag, som löpa in på statsbanan, erlägga några afgifter härför, då ett sådant anslutande för statens egna jernvägar är af så stor nytta?"

Det förvånar mig dock, att Herrarne dervid glömma bort, att enskilda banorna kunna hafva lika stor, om icke större nytta af stambanorna. Icke sällan har också händt, att de enskilda banorna tagit betydlig trafik från statens banor. Hvarföre skulle icke då enskilda banorna dela ljuft och ledt med stambanorna, i stället för att de se-

nare ensamma skola betala alla omkostnaderna utan afseende på huru förhållandet gestaltar sig, eller om den enskilda banan är till fördel för staten eller ej? Medgifvas måste att dessa nu ifrågavarande bibanor äro till nytta för staten icke blott genom den ökade trafik å stambanorna, som af dem förorsakas utan ock genom den fördel, som af dem tillskyndas hela landet. Men så är äfven förhållandet med de enskilda banor inom landet, hvilka icke ega tillfälle att ansluta sig till någon stambana. Skulle man vara fullt konsekvent, borde ock enskilda banor kostnadsfritt få ansluta sig till förut anlagda dylika banor. Här staten fördel af bibanorna, hafva ock dessa fördel af statens banor. Bland många exempel härpå vill jag blott anföra ett, och hoppas att ingen må beskylla mig för att i detta fall tala med hänsyn till egna intressen, ty jag är blott till en ringa grad delägare i den bana jag nu åsyftar nemligen stora bergslagsbanan. Ingen lärer väl kunna påstå att denna bana byggdes för att tillföra stambanan ökad trafik, utan snarare tvärtom. Bolaget behagade emellertid korsa den banan i Wernland vid Kihls station och jag är öfvertygad att stor trafik kommer att öfvergå från stambanan till denna enskilda bana. Skulle då staten ensam böra vidkännas alla omkostnader för omlastning af gods och för biljettförsäljning till personer, hvilka lemna stambanan för att fortsätta på den enskilda banan? På samma sätt skulle man vid ankomsten till Göteborg, der banorna sammanlöpa, kunna hänvända sig uteslutande till statens station och bibanan derigenom slippa från många omkostnader och utgifter. Man har förr i denna Kammare, då det varit fråga om jernvägsanläggningar från statens sida, yttrat att dessa borde skötas affärsmissigt, men detta blir icke förhållandet om de skötas på det sätt nu föreslagits. Bäst torde väl vara att i detta hänsende hädanefter förfara på samma sätt som hittills, då enskilda banor slutit sig till statens. Jag har heller icke hört någon klaga öfver att trafikstyrelsen varit obillig mot enskilda bolagen. Deremot har man ofta ansett dessa förvaltningsbidrag från enskilda bolagen så obetydliga, att de borde efterskänkas. Det är verkligen ett egendomligt sätt att argumentera, och hvarthän skall sådant leda? Till slut skulle man kanske komma derhän, att staten borde få ombesörja all trafik på de enskilda banorna utan någon kostnad för jernvägsbolagen. Jag tror för min del det vara bäst att, hädanefter som hittills, när staten understöder någon enskild jernvägsanläggning, dermed endast afses sjelfva anläggningen och att inga föreskrifter meddelas, hvarigenom de enskilda banorna likt blodiglar skulle kunna suga sig fast vid statens jernvägsanläggningar, eller, såsom här föreslagits, ett maskeradt understöd lemnas nämnda banor, hvilket i alla fall skulle komma somliga af dem högst orättvist till del.

För min del yrkar jag derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Ericson: Jag skall anhålla att få yrka bifall till Stats-Utskottets föreliggande förslag. Jag instämmer till fullo med den siste ärade talaren i hans yttrande att sjelfva motionen förväntar honom, men ännu mera det understöd, den inom Kammaren rönt.

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.
(Forts.)*

Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.
(Forts.)

Det säges i motionen, att den ökade kostnad, som genom ett bifall till motionen skulle för staten uppkomma, blefve rikligen ersatt genom den tillökning i trafiken, bibanorna tillförde stambanan. Att vissa bibanor tillföra stambanorna ökad trafik är obestriddigt, men lika obestriddigt torde vara, att en annan del af de enskilda banorna täfla med stambanan och från denna draga till sig trafiken, och att under sådana omständigheter, då således olika förhållanden råda i fråga om olika banor, göra dem alla likställda och på sätt motionären föreslagit befria dem alla från bidrag uti ifrågavarande afseende kan väl icke vara skäligt eller lämpligt.

Det heter uti Stats-Utskottets utlåtande, att de af motionären omförmälda förvaltningsbidrag sammanlagdt uppgå till 27,200 kronor årligen; detta kan visserligen vara sant, men dermed är icke sagt hvad de enskilda banornas anslutning till stambanan *verkligen* kostar staten, utan det visar endast, att jernvägsstyrelsen varit ganska billig i sina ersättningsanspråk.

Men om jag ogillar motionen, så ogillar jag ännu mera reservationen. Det säges deruti, att rörande ifrågavarande förvaltningsbidrag likställighet de enskilda bolagen borde beredas så att dessa bidrag borde blifva lika för alla. Huru litet skäl därför finnes är redan af den näst föregående talaren påpekadt, då nemligen den ena jernvägen kan vara af mycket stort gagn för stambanan och bidraga till ökad trafik å densamma, under det att deremot en annan kan vara af helt olika beskaffenhet och draga trafiken från stambanan.

Jag anhåller, som sagdt, om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Den likställighet, som här är i fråga och blifvit påyrkad, behöfver alldeles icke betyda, att hvarje bana skall betala på öret lika mycket, utan endast innebära, att man vid behandlingen af banorna utgår från samma grundsats. Jag ber att i detta afseende få anföra ett exempel. Vid bibanors anslutning till statsbanan håller staten på de allra flesta ställen stationshus, under det att staten på ett ställe af det enskilda bolaget, som tillför stambanan stor trafik, fordrat att detta skulle uppföra och underhålla stationshus, som staten sjelf använder. Är detta likställighet? Kan sådant vara rättvist? Om den ena banan bidrager till ökad inkomst för staten, men den andra icke i samma mån, fordrar likställigheten, att den ena skall behandlas på samma sätt som den andra, men innebär alldeles icke, att alla skola betala lika mycket, eller alla intet. Ty rättvist kan väl icke vara, att staten af det ena bolaget fordrar, att det skall uppföra stationshus, under det att staten åt ett annat bolag säger: vi uppföra stationshus, och ni få begagna detsamma. Den ärade representanten från Dalarne yttrade: männe de enskilda banorna skulle tillåta detta? Och då de icke göra det, så borde icke heller statsbanorna tillåta det. Men jag vill härvid upplysa, att det är just hvad de enskilda bolagen göra. Om Herrarne erinra sig, talades för några dagar sedan, då fråga var om revisionen, om huruvida man bland föremål för revisionens bemärkningar kunde få upptaga huru mycket enskilda bolag, som åtnjuta understöd af staten, lemna

i understöd åt andra bolag, som ansluta sig till dem. Detta bevisar just hvilka uppoffringar dessa enskilda bolag göra för att komma andra banor att ansluta sig till dem. Jag förvaltar sjelf en bana, Uddevalla—Wenersborg—Herrljunga, till hvilken nu en bana från Lidköping till Håkantorps anslutit sig. Då denna anslutning begärdes, var första frågan om vilkoren derför. Dervid lemnade vi till svar: först och främst teckna vi oss för en summa i bolaget och för det andra skola vi gå eder till mötes på alla möjliga sätt. Så göra de enskilda bolagen, och på samma sätt bör äfven staten förfara, emedan det påtagligen ligger i statens intresse, att enskilda banor ansluta sig till stambanorna.

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.
(Forts.)*

Representanten från Dalarne yttrade vidare, att det kan hända att t. ex. Bergslagsbanan drager någon trafik från stambanan. Men, mine herrar, om vi såsom egare af stambanorna skola börja att resonnera med hänsyn till den eländiga afundsjukan, som ligger uti den uttalade farhågan, att den ena eller andra banan möjligen kan skada staten, då vet jag verkligen icke hvar vi kunna stanna, och då borde vi kanske slutligen förbjuda enskilda bolag att bygga jernvägar för att derigenom tvinga hela landet att färdas endast på stambanorna. Ett sådant förfarande medför likväl samma misstag, som afundsjukan alltid begår, nemligen att beröfva sig en fördel, i stället för att genom liberalitet förvärfa sig densamma. Allra minst borde staten uppträda småsinnadt eller afundsjukt. De invändningar, som blifvit gjorda mot den ofvan antydda grundsatsen, tror jag härleda sig antingen af obekantskap med förhållandena och de ofantliga fördelar, stambanorna såväl som de enskilda banorna hafva af att andra banor sluta sig till dem, eller ock af missförstånd om rätta betydelsen af ordet likställighet, som dock här endast är likbetydande med rättvisa. Jag anser att ordalagen uti reservationen äro så väl valda, att man utan betänkande kan biträda det deruti framställda förslag.

Herr P. Olsson: Jag ber om ursäkt, för det jag, oaktadt tiden så långt framskridit, begärt ordet, men jag har gjort det för att rätta några misstag, som blifvit begångna vid bedömandet af frågans verkliga beskaffenhet. Det har synt mig, som om åtskillige föregående talare föreställt sig att reservanternes framställning afsåg frihet för enskilda jernvägsbolag att med sina anläggningar ansluta sig till statens banor, men derom handlar icke reservationen, utan endast om enskilda bolagens förvaltningsbidrag för skötande af deras trafik vid statens jernvägsstationer, i hvilket afseende vi reservanter ansett frågan böra af Kongl. Maj:t tagas i närmare betraktande.

Det är således icke fråga om annat än likställighet i afseende å förvaltningsbidraget. Jag vill ej inlåta mig på en närmare undersökning af alla de skäl, som tala för befrielse från detta bidrag, utan inskränker mig till att uttala den åsigten, att jag finner dessa skäl vara öfvervägande. Jag kan dock icke underlåta att i sammanhang härmed bemöta ett påstående af en ärad talare på dalabänken, ett påstående som synes mig vara mycket oegentligt, för att icke säga *origtigt*. Han yttrade nemligen att staten får bekosta all af- och på-

Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
statsbanorna.
(Forts.)

lastning af gods från de enskilda banorna till statsbanan och tvärtom. Jag ber emellertid att få fästa den värde talarens uppmärksamhet på, att en sådan omlastning endast kommer i fråga, då banorna äro af olika spårvidd — i hvilket fall omlastningen bekostas af trafikanten — men eljest fortskaffas godset, såsom vi väl alla torde känna till, vidare i samma vagn. Den enda af- och pålastning som, enligt hvad jag har mig bekant, stationspersonalen har att kostnadsfritt ombesörja utgöres således af omlastning af de effekter, som passagerarne föra med sig. Och vill man påstå, att de här af föranledda kostnaderna uppgå till någon stor summa, då vet jag sannerligen icke hvilken föreställning man har om denna sak. Jag tror således icke att genom de enskilda banornas anslutning till statens jernvägar något egentligt besvär tillskyndats statens tjenstemän, utan att detta inskränkes till de förökade skrifgöromål å de särskilda expeditionerna, som föranledas af den gemensamma trafiken. Men skall nu ersättning härför lemnas, anser jag det vara önskvärdt att, i fråga om denna, likställighet de enskilda jernvägarne emellan åstadkommes. Ty jag får säga, att förhållandet för det närvarande ej är sådant, som man med skäl kan begära att det borde vara. Faktiskt är nemligen, att då man en tid utgått från den åsigten att de enskilda jernvägsbolagen, utan afseende å den ena eller andra banaus ställning till statsbanan, ej skulle lemna någon ersättning för anslutningen, vederbörande vid en annan tidpunkt förfarit enligt en helt annan åsigt. Och det är, på det Kongl. Maj:ts uppmärksamhet måtte fästas på det nu rådande missförhållandet, som reservanterne hemställt "att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke beträffande förhållandet mellan staten och de enskilda jernvägsbolag, hvilkas banor ansluta sig till statsbanorna, likställighet de enskilda bolagen emellan må kunna beredas, och i sådant fall meddela de föreskrifter, som till vinnande af en sådan likställighet erfordras. Detta förslag innefattar således icke något bindande utan endast en framställning om en utredning, efter hvilken Kongl. Maj:t kan fatta det beslut han anser vara riktigt.

Då jag uti den vid betänkandet fogade reservationen vidare utvecklat min åsigt i denna fråga och jag därför anser det vara obehöfligt att än längre upptaga Kammarens tid, inskränker jag mig till att yrka bifall till reservanternes ofvan omnämnda hemställan.

Herr Dickson: Jag har egentligen blifvit uppkallad af ett yttrande af Grefve Sparre, i det han gaf sig in på en definition af begreppet *likställighet*, som jag för min del ej kan gilla, och hvilken jag förmodar ej heller Kammaren skall acceptera. Jag vill dock äfven yttra några ord om sjelfva motionen. Hvilken utgång frågan må få, synes det mig som om åtminstone Herr Anders Perssons motion skall blifva afslagen. Ty Utskottet har hemställt om afslag derå och reservanterne hafva icke heller tillstyrkt bifall till densamma. För min del skulle jag dock lika gerna vilja bifalla motionärens som reservanternes förslag. Hela saken beror nemligen på, huruvida det tillkommer

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.
(Forts.)*

statens jernvägstrafik att bära de kostnader, som uppkomma genom enskilda jernvägars anslutning till statsbanorna. Det är nemligen ovedersägligt att förvaltningsutgifterna ökats vid de stationer, der en sådan anslutning eger rum. Och då blir frågan: skall staten ensam bära denna ökade kostnad och de enskilda bibanorna vara fria derifrån? Vi hafva ofta hört klagas öfver missförhållandet emellan statens jernvägstrafiks inkomster och utgifter. Men vill man nu på denna kasta en del utgifter, som ej tillkommer densamma, blir missförhållandet ännu större. Och det är just detta förhållande som förefaller mig utgöra en naturlig grund för att öka ifrågavarande förvaltningsbidrag, som, enligt hvad jernvägsstyrelsen medgifvit, för det närvarande utgår med olika belopp från olika banor. Reservanterne hafva visserligen uttalat såsom ett önskningsmål, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda denna fråga. Jag föreställer mig dock, att, om något jernvägsbolag blifvit af statens trafikstyrelse i detta afseende otillbörligt beskattadt, det skulle stå bolaget, lika väl som hvarje annan, fritt att vädja till Kongl. Maj:t. Och då behöfver man icke tvifla på att bolaget, om det blifvit behandladt på ett obilligt sätt, der skall vederfaras rättvisa. Men deremot vill jag icke vara med om att bestämma, det likställighet mellan alla ifrågavarande bolag skall ega rum. Ty då skulle i många fall likställigheten blifva en fullkomlig orättvisa.

Jag kommer derföre, hufvudsakligen på de af en talare på stockholmsbänken uttalade skäl, att rösta för bifall till Utskottets hemställan.

Herr Carl Ericson: Här har blifvit yttradt, att de som här yrkat bifall till Utskottets hemställan skulle vara obekanta med de till i frågavarande ärende hörande förhållanden. Detta kan väl vara möjligt, men, äfven om jag icke kan berömma mig af att ega en dylik sakkänedom, går likväl mitt yrkande i samma riktning, som Utskottets hemställan, och man kan väl icke säga, att inom Utskottet obekantskap med förhållandena egt rum.

Man har påstått att det skulle vara orättvist, att åtskilliga enskilda jernbanor, hvilka anslutit sig till statens banor, få för begagnandet af stationshus m. m. betala afgifter, eller ock sjelfva utan någon hjälp af staten uppföra stationshus, under det att andra dylika banor äro från sådan tunga befriade; men jag kan icke finna någon orättvisa i detta förhållande, utan anser att bestämmandet hirom måste blifva beroende på särskilda omständigheter vid de särskilda stationerna. Min uppfattning är derföre, att vid uppgörelse med de enskilda banorna om bidrag i berörda hänseende styrelsen för statens jernvägstrafik bör vara lika oberoende, som hvarje annan trafikstyrelse är i dylika fall. Deremot skulle jag anse önskvärdt, att Riksdagen icke toge befattning med dylika reglementariska föreskrifter.

För min enskilda del får jag förklara att ehuru, såsom jag redan förut nämnt, motionen har långt flera skäl för sig än reservanternes hemställan, jag likväl icke har någon anledning att återtaga mitt yrkande om bifall till den af Utskottet gjorda hemställan.

*Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.*
(Forts.)

Herr Berg: Jag har begärt ordet endast med anledning af en ärad talares yttrande, att de, som yrkat bifall till Stats-Utskottets föreliggande hemställan, sannolikt missuppfattat hvad reservanterne menat, då de fordrat likställighet de enskilda jernvägsbolagen emellan, hvar med, enligt talarens förmenande, icke skulle afses, att de förvaltningsbidrag, som kunde ifrågakomma, skulle påföras alla bolagen *lika*, utan endast efter en jern, naturlig och klok fördelning. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på motiveringen till reservanternes hemställan, der det, bland annat, heter: "Deremot synes det önskvärdt, att denna fråga blefve närmare utredd samt att de enskilda jernvägsbolagen blefve i ifrågavarande hänseende med hvarandra likställda, så att, *om* skäl till deras befriande från förvaltningsbidrag och dylika utgifter förefinnes, en sådan förmån må komma dem alla, och ej blott vissa af dem till del". Om nu en likställighet åsyftats, som icke innefattar att alla bolagen skulle blifva lika i afseende å förpligtelser lika väl som rättigheter, synes mig en sådan mening hafva stort uttryckas med andra ord, än dem reservanterne begagnat.

Iärtill ber jag äfven att få lägga, att, om det verkligen icke med reservanternes förslag skulle afses något annat, än att söka att af Kongl. Maj:t utverka en utredning om och i hvad mån all möjlig bilighet och rättvisa må vara iakttagen vid bestämmandet af de särskilda förvaltningsbidragen från de enskilda jernvägsbolag, hvilka med sina banor ansluta sig till statsbanorna, jag för min del tror, att det skulle vara lämpligare, att åt de särskilda revisorer för granskning af Kongl. trafikstyrelsens förvaltning, hvilka antagligen komma att, i anledning af denna Riksdags hos Kongl. Maj:t gjorda underdåniga framställning tillsättas, lemnas det uppdraget, att jemväl taga förenämnda förhållanden i betraktande, än att Riksdagen gör sig till domare i en fråga, som den ej kan bedöma, eller huruvida det ena bolaget må hafva blifvit gynnadt på det andras bekostnad.

Jag tror ej heller att man kan betrakta såsom "afundsjuka" från statsbanans sida, om den tager betaldt af enskilda banor för det besvär och de omkostnader statens jernvägstrafik förorsakas genom de enskilda banornas anslutning till statsbanan, men snarare att en skrivelse, i den af reservanterne föreslagna syftning, skulle få utseende af att vara framkallad af emellan de enskilda banorna rådande afundsjuka deröfver att den ena fått betala mindre, den andre mera af ifrågavarande förvaltningsbidrag.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Sparre: Jag åter tror, att det hade varit lämpligare, att, då man vill läsa upp ett anförande i afsigt att sedan vederlägga det samma, läsa detta anförande till punkt, i stället för att föfara såsom den siste ärade talaren. Ty, ehuru man, vid tal om likställighet i förvaltningskostnader de enskilda jernvägsbolagen emellan, i slutet af den vid Utskottets utläfande fogade reservation kan finna, att reservanterne tänkt sig denna likställighet böra ordnas så, att, "om skäl till bolagens befriande från förvaltningsbidrag och dylika utgifter förefinnes, en sådan förmån må komma dem alla, och icke blott vissa af dem till

del, och, *i motsatt fall, dem alla måtte påföras det förvaltningsbidrag, som må finnas skäligen böra dem affördras*“, så uppläste dock den ärade talaren af denna motivering endast en del, nemligen orden *”om skäl till bolagens etc. — till del”*, men uteslöt deremot den senare meningen.

Nu tillåter jag mig fråga, om icke nämnda motivering innefattar en ganska tydlig antydning, att den ifrågasatta likställigheten bör fattas så som jag redan tolkat densamma, eller att förvaltningsbidraget för de enskilda banornas anslutning till statsbanan skall bestämmas med hänsyn till de olika förhållanden, som ega rum vid de särskilda anslutningsstationerna, samt om icke denna tolkning har företrädet framför den, som den ärade talaren velat deråt gifva, och jag öfverlemnar åt Kammaren att i detta fall döma oss emellan.

Herr Liss Olof Larsson: Jag vill icke ingå i sådana personligheter, som uttalats af en föregående talare, hvilken förklarar sig icke vilja biträda Utskottets hemställan; men jag tror dock att det denna gång svärigen skall lyckas Grefve Sparre att blanda bort korten. Ny han har nemligen förut så tydligt motiverat sitt yrkande om bifall till reservanternes hemställan dermed att deras åsigt vore, att alla de enskilda bolagen skulle befrias från *alla* afgifter för deras anslutning till statsbanorna, att han numera icke kan upphjelpa saken med den tolkning han nu framlagt.

Jag var ej närvarande på Riksgäldsafdelningen i Utskottet, då afdelningen fattade sitt beslut i ärendet, men kom tillstädes vid justeringen af nämnda beslut. Ehuru jag då var nära att låta mig åtnöjas med ett beslut i samma rigtning som reservanternes hemställan, fördes jag på andra tankar då jag, efter att hafva fäst afdelningens uppmärksamhet på huruvida icke genom ett tillägg borde bestämmas att äfven de banor, som hittills voro fria från förenämnda afgifter, skulle påföras sådana, jag fick till svar, att meningen vore att alla bolagen skulle från dessa afgifter befrias — en åsigt för hvilken man nu hört reservanterne bestämdt uttala sig.

Jag ber också få säga Grefve Sparre, att då jag försvarar det beslut Utskottet fattat, detta icke sker, på sätt han låtit undfalla sig, af egenlyttiga beräkningar till förmån för eller af afundsjuka mot något enskildt bolag, samt att jag, då jag förra gången hade ordet, just med anledning af hans påstående, att stambanan ensam har nytta af enskilda bauors anslutning, ville med exempel bevisa, att de enskilda banorna jemväl hafva nytta af deras anslutning till statsbanan, och att den fördel, som den senare af de förra skulle erhålla, icke syntes i och för sig påkalla den ifrågasatta befrielsen från förvaltningsbidrag.

Jag ber dessutom att, medan jag har ordet, få tillägga några ord. Man hör ofta i denna Kammare uttalas klander mot jernvägstrafikstyrelsen derföre att den så förvaltar statens jernvägar, att staten deraf icke erhåller den inkomst, man beräknat, utan får mindre nettobehållning än de enskilda banorna. Man klandrar, som sagdt, trafikstyrelsen ganska strängt för dessa missförhållanden, och bland dem, som icke bruka sticka under stol med sådant klander, finnes en, som

Angående vilkor för enskilda jernvägars anslutning till stambanorna.
(Forts.)

Angående
vilkor för
enskilda jern-
vägars an-
slutning till
stambanorna.
(Forts.)

förordat bifall till den utlåtandet vidfogade reservationen. För min del anser jag emellertid, att om man bifaller denna reservation, man icke gerna kan klandra trafikstyrelsen för att statsbanorna lemna mindre inkomst än önskvärdt kunde vara; ty det är naturligt, att dessa inkomster måste minskas, i samma mån enskilda banor kostnadsfritt sluta sig till statsbanorna och från dem draga trafiken. Jag tror att detta är en sak, väl värd att betänka; och att den, som bifaller den omförmälda reservationen, icke har mycket att säga derom, att statens jernvägstrafiks inkomster blifva mindre tillfredsställande.

Jag fortfar i mitt yrkande om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr *Johan Erik Johansson* förenade sig med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Jöns Pehrsson: Jag tror icke att det i sjelfva verket varit behöfligt att så länge som skett diskutera denna fråga. men åtminstone har Herr Grefve Sparre fått sin vilja fram i det hänseende, att frågan blifvit af Kammarern tillbörligen uppmärksamnad. Reservernanterne hafva ju dock endast framställt begäran om utredning, och denna utredning kan lika väl leda dertill, att för alla enskilda banor förvaltningsbidrag *skall* erläggas, som till motsatsen. Det är väl likställighet, som här åsyftas, och denna likställighet torde väl ingen böra frukta. Jag för min del kan åtminstone icke inse att något annat här är ifrågasatt.

Jag talar icke för reservanternes förslag för att gynna de enskilda banornas intressen. Då frågan derom i sinom tid kommer före, skola, om min vilja går igenom, dessa banor erhålla måttligt; men i denna sak behöfva vi icke vara rädde att bifalla hvad reservanterne föreslagit, på det att regeringen må kunna få klart för sig, att icke den ena jernvägen genom vänners och väns vänners bistånd bekommer företräden framför den andra, och alla jernbanor, det må nu lända dem till nytta eller skada, erhålla likställighet. Det kan väl icke vara fråga om att de enskilda jernbanorna skulle kunna skada stambanorna, ty då vore i sanning bäst att icke tillåta någon anslutning dem emellan.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservanternes förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, det förslag måtte antagas, som Herr O. B. Olsson med flere i sin vid utlåtandet fogade reservation framställt; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 46, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

- Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit den af Herr O. B. Olsson med flere vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, utföll med 81 ja mot 68 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 5.

Vid föredragning dernäst af Bevillnings-Utskottets memorial N:o 2, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, angående allmänna bevillningen, blefvo de i samma memorial föreslagna voteringspropositioner hvar efter annan af Kammaren godkända.

§ 6.

Förekom till behandling Andra Kammarrens Tredje tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 29), i anledning af erhållen återremiss af utlåtandet N:o 1, rörande Herr L. Torpadies motion om ändring i Kongl. Maj:ts nådiga byggnadsstadga för rikets städer.

Om ändring i byggnadsstadgan för rikets städer.
(Forts.)

Utskottet hade hemställt:

”att Riksdagen må i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i eller tillägg till byggnadsstadgan för rikets städer att, hvad angår äldre stadsdelar, i byggnadsordning må kunna inrymmas rättighet åt byggnadsnämnd att, i särskilda fall och der icke annans rätt förnärmast, säkerhet för eldfara äfventyras eller skäligt anspråk på sundhet och prydlighet åsidosättes, meddela undantag ej mindre från de i stadgans 32 § gifna bestämmelser om boningsrums höjd, än äfven från föreskrifterna i 34 §.“

Efter uppläsning af denna hemställan anförde

Herr Behmer: Då denna för våra småstäder så vigtiga fråga förra gången var föremål för diskussion i Kammaren, var jag icke tillstädes och således ej i tillfälle att uttala mig. Jag skall därför bedja att nu få yttra några ord i saken.

Såsom ordförande i byggnadsnämnden i den stad, der jag bor, har jag flere gånger erfarit, hvilka stora svårigheter tillämpningen af byggnadsstadgans föreskrifter bereda tomt- och husegare i äldre stadsdelar, der tomterna gemenligen äro små och byggnaderna hopträngda. Jag skulle, om jag icke ansåge det vara obehöfligt att upptaga tiden dermed, kunna i det afseendet framhålla lika betecknande exempel som det, hvilket under förra diskussionen lemnades af den ärade

Om ändring i
byggnads-
stadgan för
rikets städer.
(Forts.)

representanten från Skara. Det är högst nödvändigt, att byggnadsstadgans stränga bestämmelser något mildras, och Utskottets förslag synes mig vara tillfredsställande för vinnande af detta ändamål; men jag tillåter mig påpeka, att Utskottet föreslagit en, enligt min åsigt, onödig omväg, då Utskottet framställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i eller tillägg till byggnadsstadgan för rikets städer, att, hvad angår äldre stadsdelar, i *byggnadsordning* må kunna inrymmas rättighet åt byggnadsnämnd att i vissa uppgifna fall meddela undantag från de i stadgans 32 § gifna bestämmelser om rummens höjd samt från föreskrifterna i 34 §. Såvidt jag kan finna vore det tillräckligt, om i Kongl. *byggnadsstadgan* intoges en bestämmelse derom att byggnadsnämnden egde att, på ansökan i särskilda fall, och då icke annans rätt förnärmades, säkerhet för eldfara äfventyrades eller sundhet och prydlighet åsidosattes, meddela undantag i förberörda hänseende, och i sådan riktning gick äfven motionärens förslag.

Det gifves härvidlag en omständighet, som är väl värd att beaktas, nemligen att de byggnadsordningar, som, enligt byggnadsstadgans föreskrift, i hvarje stad skola finnas, numera antagligen blifvit för samtliga eller åtminstone de flesta städer upprättade och af vederbörande fastställda; och att således enligt Utskottets förslag, ändring skulle ske i dessa byggnadsordningar och ny fastställelse begäras, hvilket komme att medföra både tidsutdrägt och kostnader. Denna omständighet synes mig tala för, att bestämmelserna om de lindringar, som önskas medgifna, må införas direkt i byggnadsstadgan; och jag tillåter mig derföre hemställa, huruvida icke förslaget lämpligare kunde erhålla denna lydelse:

“att Riksdagen må i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i eller tillägg till byggnadsstadgan för rikets städer att, hvad angår äldre stadsdelar, åt byggnadsnämnd må medgifvas rättighet att, på derom skedd ansökan, i särskilda fall och der icke annans rätt förnärmades, säkerhet för eldfara äfventyras eller skäligt uttalande på sundhet och prydlighet åsidosattes, meddela undantag ej mindre från de i stadgans 32 § gifna bestämmelser om boningsrummens höjd, än äfven från föreskrifterna i 34 §.” Jag anhåller vördsam, att Herr Talmannen behagade framställa proposition härpå.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarrens förhandlingar samt lemnade, på begäran, ordet till

Herr Bergius, som yttrade: Ehuru jag icke låtit anteckna mig såsom reservant mot Utskottets förslag, anser jag mig dock icke kunna beträda detsamma; och jag anhåller att i korthet få angifva skälen derför.

Då motionen första gången behandlades inom Utskottet, uttalades der allmänt den åsigten, att de af motionären uppgifna bestämmelserna i byggnadsstadgan för rikets städer, i fråga om boningsrummens höjd och brandmurars uppförande, vore för många städer olämpliga och

medförde olägenheter; men mot motionen framställes tvänne anmärkningar. *Den ena*, att den makt, som, enligt motionen, skulle läggas i byggnadsnämndens händer att i särskilda fall medgifva undantag från byggnadsstadgans föreskrifter, skulle kunna understundom utöfvas godtyckligt och därför blifva förhatlig, och att, äfven om denna makt utöfvades är så samvetsgrant, den dock skulle medföra klander mot och missnöje med byggnadsnämndens åtgöranden. *Den andra anmärkningen* bestod deri att, enligt Utskottets mening, byggnadsstadgan icke innefattade några andra bestämmelser, än de af motionären angifna, beträffande hvilka det vore lämpligt att medgifva undantag särskildt för äldre stadsdelar. Bestämmelserna i byggnadsstadgan äro nemligen *dels* sådana, som gälla endast för nya stadsdelar, *dels* sådana, som gälla för både nya och äldre stadsdelar, men för de senare endast så vidsträckt omständigheterna medgifva det, och *dels* sådana, som gälla lika för äldre och nya stadsdelar; och bland den sista klassen har jag icke kunnat finna några, utom de af motionären uppgifna, som äro af beskaffenhet att påkalla särskild lagstiftning för de äldre stadsdelarne; och det är endast om dessa stadsdelar, som motionen handlar. På grund häraf var det som Utskottet framlade sitt förra förslag, enligt hvilket det skulle stå städerna fritt att i byggnadsordningarne införa de bestämmelser angående boningsrummens höjd och brandmurens uppförande, som i de olika städerna vore lämpliga. Häruti trodde Utskottet så mycket mindre ligga någon våda, som byggnadsordningarne skola fastställas af Konungens Befallningshafvande och dessa myndigheter nog lära tillse, att inga andra bestämmelser införas än sådana som med afseende å sundhet, prydighet och trygghet för eldfara äro tillfredsställande. Genom samma utskottsförslag var icke heller någon för stor makt lagd i byggnadsnämndens händer, ty nämnden skulle derigenom icke få någon annan makt än den de redan nu ha, eller att tillämpa byggnadsstadgans och byggnadsordningens föreskrifter.

Då emellertid detta förslag icke lyckades tillvinna sig några sympatier i Kammaren, kan det icke vara min mening att nu vilja påyrka dess antagande; utan jag har endast velat angifva de skäl, på grund af hvilka jag icke kan godkänna ett förslag i det syfte, som Utskottet i följd af återremissen ansett sig böra framställa.

Något yrkande i saken har jag icke att afgifva; men jag vill till sist endast uttala den mening, att, om motionen varit mera omfattande och afsett både äldre och nya stadsdelar, densamma hade bort föranleda till en framställning till Kongl. Maj:t om beredande af vidsträcktare rätt för städerna att lagstifta uti ifrågakomma hänseendet, en rätt, som jag anser städerna böra ega.

Herr Granlund: Bland de författningar, som under senaste tiden utkommit, finnes ingen, som vid tillämpningen visat sig så svår att följa och — jag vågar säga det — särdeles i småstäderna mottagits med ett så allmänt ogillande, som just denna byggnadsstadga; och då man på grund af denna stadgas föreskrift skolat upprätta särskilda bygg-

Om ändring i byggnadsstadgan för rikets städer.
(Forts.)

Om ändring i
byggnads-
stadgan för
rikets städer.
(Forts.)

nadsordningar för hvarje stad, har man också kommit till den åsigt, att stora svårigheter varit förknippade dermed.

Hvad nu beträffar den paragrafi i byggnadsstadgan, som bestämmer, att byggnad icke må uppföras närmare grannes tomt än femton fot, så förhåller det sig sålunda, att det finnes många städer, der en mängd byggnadstomter icke äro bredare än fyratio fot hvadan, om 15 fot skola lemnas på hvarje sida, byggnaden måste uppföras på tio fots yta och hvad skulle det blifva för byggnad? denna bestämmelse tager nästan bort eganderätten till sådan tomt såsom byggnadstomt. Visserligen säges det, att brandmur kan å ömse sidor uppföras, då intet hinder möter att bygga intill grannens hus; men den skulle kosta nästan lika mycket som hela huset, förutsatt att det såsom de flesta byggnader i småstäder är ett trähus och denna utväg är således omöjlig att använda; och beträffande medgifvandet i stadgan, att man, för att få bygga närmare grannen, kan föreskrifva andra tillfredsställande skyddsmedel mot eldfara, som i Byggnadsordning skall införas, så har det ock stora svårigheter.

Nu har motionären yrkat en förändring häruti i syfte, att byggnadsnämnden skulle erhålla uppdrag att moderera dessa förhållanden, och Utskottet tillstyrkte en skrivelse till Kongl. Maj:t i sådan riktning. En föregående talare har visserligen påstått, att den förändrade föreskriften härom icke behöfde intagas i byggnadsordningarne för städerna; men att densamma der intages, anser jag deremot vara nödvändigt, ty eljest skulle på många ställen byggnadsnämnden möjligen komma att handla något godtyckligt, och då, såsom man vet, byggnadsordningarne skola fastställas af Konungens Befallningshafvande, har man deri en säker garanti mot godtycke, då nämnden i byggnadsordningen har någonting bestämt att rätta sig efter.

Jemte denna byggnadsstadga utgäfvos under år 1874 tvenne andra stadgar, nemligen Kongl. Maj:ts nådiga brandstadga för rikets städer samt Kongl. Maj:ts nådiga helsovårdsstadga för riket, att tillämpas från och med den 1 Januari 1875. oaktadt byggnads- och brandstadgan ej ens kom förrän i Maj och helsovårdsstadgan i September; och genom dessa tvenne förordningar sattes städerna, så att säga, under ett komplet förmynderskap, så att åtminstone i de mindre städerna stora svårigheter förefinnas. Under det man så mycket talar om bostadsbrist, utkommer en Kongl. författning, som till den grad försvårar uppförandet af byggnader i småstäderna der detta vanligen sker medelst trähus, att det nästan omöjliggör detsamma — ty de särskilda åtgärder byggnadsstadgan föreskrifver, blifva för dyra relativt till mindre trähus — och den idoge arbetaren, som under den kära tanken att förvärfva sig ett eget hem och som dertill sammanspart och köpt byggnadstomt, måste uppgifva tanken derpå, ty lagstadganden hafva utkommit, hvilka vid tillämpningen fräntaga honom den vackra framtids tanke att bygga sig ett enkelt hem.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Toll: Vigten och nödvändigheten af den skrivelse till Kongl. Maj:t, hvarom här är fråga, synes vara erkända af alla de talare,

som både nu och förra gången, detta ärende behandlades, yttrat sig deri. Äfven jag för min del anser en sådan skrifvelse vara af stort behof påkallad. Den meningsskiljaktighet, som här yppat sig, inskränker sig egentligen till den frågan, huruvida respektive byggnadsnämnder skola ega rätt att omedelbart vidtaga de förändringar i afseende på husbyggnader, som de kunna anse lämpliga, eller om föreskrifter i detta hänseende skola i byggnadsordningen inrymmas. Jag ansluter mig till den senare åsigten, emedan det under vissa omständigheter kan vara nyttigt att hafva någon kontroll vid, att inga, alltför godtyckliga eller för stadssamhällellas trefnad och välbefinnande skadliga åtgärder vidtagas från byggnadsnämndernas sida. Gerna må väl, från den synpunkten sedt, den lilla omväg förefinnas, som den föregående ärade talaren anmärkt vid Utskottets förslag. I öfrigt önskar jag att så stor myndighet som möjligt måtte inrymmas åt byggnadsnämnderna. Och då jag anser, att Utskottets förslag uppfyller detta ändamål, får jag yrka bifall dertill.

Om ändring i byggnadsstadgan för rikets städer.
(Forts.)

Herr Torpadie: Jag skulle icke vid denna sena middagstimma dristat begära ordet och påkalla Kammarens uppmärksamhet, om icke min ställning såsom motionär tvungit mig att uttala mig öfver föreliggande förslag, emedan eljest min tystnad skulle kunna missförstås. Jag kan emellertid inskränka mig till att i största korthet yrka bifall till Utskottets förslag, ty jag tror icke att Utskottet med behörigt aktgifvande på de under den förra diskussionen i frågan afgifna yttranden, hvilka föranledde återremissen, kunnat komma till annat eller bättre resultat än som föreliggande betänkande utvisar. Genom en sådan ändring i den för städerna gällande allmänna byggnadsstadgan, som Utskottet här föreslår, vinnes nemligen, enligt mitt förmenande, den stora fördelen, att, då här icke är fråga om ett obligatoriskt stadgande, som ovilkorligen skall af städerna iakttagas, utan endast afses att genom inrymmandet af vissa bestämmelser uti städernas allmänna byggnadsstadga, bereda tillfälle för den eller de städer, hvilka sådant önska, att i sina respektive byggnadsordningar införa dermed öfverensstämmande bestämmelser, det således skall komma att bero på hvarje stads eget bepröfvande att draga gagn af den fördel, förslaget afser. Derjemte vinnes den fördelen att byggnadsnämnden kan erhålla rättighet att meddela eftergift i afseende på den ena paragrafen, om sådant prövas lämpligt, men deremot icke i fråga om den andra. Herr Behmer befarade härvid stora omgångar, men så stora lära väl dessa icke kunna bli, att Kammaren derföre behöfver frångå eller på något sätt sönderslira Utskottets förslag.

En högt värderad talare på jönköpingsbanken, tillika ledamot af det Tillfälliga Utskott, som behandlat frågan, yttrade något derom, att jag i min motion kunnat gå längre än jag gjort. Detta är visserligen sant och hade jag vågat göra mig räkning på endast fjerdelen af det tillmötesgående, Kammaren i verkligheten visat min lilla motion, skulle jag visserligen varit frestad att gifva densamma större utsträckning, ehuru det måste vara ganska obehagligt, att, då man för första gången i riksförsamlingen uppträder i egenskap af motionär,

Om ändring i byggnadsstadgan för rikets städer.
(Forts.)

nödgas framlägga ett förslag till lagförändring, som — skrifvet hur mildt som helst — likväl i sjelfva verket till sitt innehåll skulle framstå såsom en opinionsyttring derom, att en af Kongl. Maj:t utfärdad allmän stadga till sina verkningar varit temligen litet fruktbringande. Jag yrkar bifall till betänkandet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, och propositioner gifvits i öfverensstämmelse med de meningar, som derunder förekommit, blef Utskottets hemställan i oförändradt skick af Kammaren bifallen; och skulle jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets utlåtande N:o 22, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Åttonde hufvudtitel.

§ 8.

Ledighet från riksdagsöromålen under 14 dagar beviljades:				
Herr	<i>A. Persson</i>	i Mörarp	från och med den 31 Mars	
”	<i>J. E. Johansson</i>	i Forneby	” ” ” ”	1 April
”	<i>Jöns Pehrsson</i>	”	” ” ” ”	4 ”
”	<i>J. G. Granlund</i>	”	” ” ” ”	7 ”
”	<i>S. F. Norén</i>	”	” ” ” ”	8 ”
”	<i>Gustaf Jonsson</i>	”	” ” ” ”	8 ”
”	<i>P. Näsman</i>	”	” ” ” ”	8 ”
”	<i>J. Smedberg</i>	”	” ” ” ”	8 ” och
”	<i>A. P. Danielsson</i>	”	” ” ” ”	8 ”

§ 9.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.